

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Публічні закупівлі відіграють важливу роль в діяльності державних установ, організацій, підприємств і є вагомим інструментом впливу на ринок товарів, послуг і робіт, зміни в нормативно-правовій бази, її удосконалення та розвиток створює загальні умови підвищення ефективності економіки держави в цілому. Займаючи одне із провідних місць в системі управління бюджетними коштами публічні закупівлі, їх ефективне та прозоре здійснення сприяє створенню конкурентного середовища та розвитку добросовісної конкуренції в галузі.

Питанням дослідження правових і економічних засад здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення планування, організації та аналізу здійснення закупівель присвячено роботи вітчизняних вчених, а саме: Н. Піроженко, В. Псьота, О. Лаговська, С. Легенчук, С. Свірко, О. Лайко, С. Вавженчук, В. Русін, Н. Зdirко, Д. Кобильнік, Н. Цибульник, Н. Меджибовська, Д. Грицишен, І. Супрунова та інші.

Разом з тим, аналіз опублікованих з даної проблеми робіт дозволив зробити висновок про недостатнє практичне розкриття особливостей здійснення публічних закупівель в умовах воєнного стану, для якого характерний гострий дефіцит бюджетних ресурсів для здійснення закупівлі товарів, робіт і послуг відповідно до чинних нормативно-правових, законодавчих актів України.

Метою роботи є узагальнення особливостей здійснення публічних закупівель в умовах воєнного стану, виявлення невідповідностей в забезпеченні функціонування та наповненні веб-порталу Уповноваженого органу з питань закупівель та розробки практичних рекомендацій, для їх удосконалення.

Публічні закупівлі є формою економічних відносин на конкурсних засадах між державою та постачальниками товарів, робіт і послуг, яка має суттєві переваги для обох сторін. Проведення публічних закупівель, що базуються на засадах прозорості та конкуренції, сприяє не тільки заощадженню коштів платників податків, а й приносить відчутний прибуток переможцям, котрі отримують контракти на постачання товарів, робіт чи послуг на значні суми державних коштів [1]. Закон України «Про публічні закупівлі», встановлює правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави та територіальної громади, у відповідності до його преамбули [2].

Аналіз робіт вітчизняних науковців [1, 2, 3, 4, 5] дозволив виділити три основних стадії для учасників процедури закупівлі:

- оголошення про проведення відкритих торгів.
- підготовка тендерної пропозиції.
- оскарження рішення замовника.

На стадії оголошення про проведення відкритих торгів учаснику необхідно уважно ознайомлюватись з тендерною документацією (знати чинні нормативно-правові, законодавчі акти України та орієнтуватися в особливостях проведення відкритих торгів, учасник має право в межах строку через особистий кабінет на майданчику поставити запитання замовнику, щоб уточнити певну інформацію про закупівлю чи поставити вимогу внести зміни до тендерної документації та вилучити дискримінаційні умови, учасник має право оскаржити тендерну документацію до Органу оскарження); відслідковувати практику по аналогічним відкритим торгам (аналізувати історію попередніх відкритих торгів, проведених тим же замовником або за тим же предметом закупівлі, систематизувати досвід виконання попередніх договорів про закупівлі та враховувати його під час укладення наступних договорів, актуалізувати ринкові дані щодо цін, витрат і наявних технічних рішень на підставі, наприклад, відповідних попередніх договорів, нових постачальників, інновації, аналізувати узагальнені листи рекомендаційного характеру, роз'яснення Мінекономрозвитку, АМК України); аналізувати діяльність конкурентів (обсяги потужностей, історія участі у відкритих торгах, існуванням скарг та рішень компетентних органів відносно таких учасників, зв'язками між конкурентами, узгодженістю їх дій тощо) [4, 5].

На період дії воєнного стану встановленого Указом Президента України №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» та 90 днів з дня його припинення або скасування публічні закупівлі здійснюються відповідно до Особливостей, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 12.10.2022 № 1178 «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» [6].

Враховуючи обставини воєнного стану був встановлений актуальний сьогодні порядок здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для Замовників, що не суперечить Закону України «Про публічні закупівлі». Зокрема, пункт 1 Особливостей встановлює: «Ці особливості встановлюють порядок та умови здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», із забезпеченням захищеності таких замовників від воєнних загроз на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» та пункт 3 Особливостей: «Замовники, що зобов'язані здійснювати публічні закупівлі товарів, робіт і послуг відповідно до Закону, проводять закупівлі відповідно до Закону з урахуванням цих особливостей» [6].

При підготовці тендерної пропозиції учаснику слід врахувати наступне: ретельно складати документи (документація повинна відповідати законодавству, в тому числі цивільному та господарському, навіть якщо вимога може не бути визначена в тендерній документації, замовник не повинен вимагати документи та інформацію, що міститься у вигляді відкритих даних та відкритих реєстрів), надавати належні та в повному обсязі документи, здійснювати контрольну перевірку документів на формальні помилки (документи мають бути складені до подачі тендерної пропозиції, збігатись по датам та сумах), подавати пропозицію заздалегідь (для завантаження документів через майданчик та для синхронізації майданчика з центральною базою даних потрібен певний час).

Відповідно до Особливостей учасник процедури закупівлі підтверджує відсутність підстав, зазначених в пункті 44 Особливостей (крім абзацу чотирнадцятого пункту 44 Особливостей), шляхом самостійного декларування відсутності таких підстав в

електронній системі закупівель під час подання тендерної пропозиції. Замовник не вимагає від учасника процедури закупівлі під час подання тендерної пропозиції в електронній системі закупівель будь-яких документів, що підтверджують відсутність підстав, визначених в пункті 44 Особливостей (крім абзацу чотирнадцятого пункту 44 Особливостей), крім самостійного декларування відсутності таких підстав учасником процедури закупівлі відповідно до абзацу шістнадцятого пункту 44 Особливостей [6].

Аналізуючи інформацію, щодо відповідей учасника на умови участі у закупівлі оприлюднених в електронній системі закупівель [7] необхідно визначити що на сьогодні існує можливість надання підтвердження відсутності підстави шляхом самостійного декларування тільки за наступними підпунктами 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12 пунктом 44 Особливостей [6].

Разом з цим, адміністратором електронної системи закупівель – державним підприємством «ПРОЗОРРО», що є юридичною особою, визначеною Уповноваженим органом згідно з пунктами 1 і 6 частини 1 статті 9 Закону [2], відповідальною за забезпечення функціонування та наповнення веб-порталу Уповноваженого органу з питань закупівель у відповідності до наказу Мінекономіки від 07.04.2020 № 648 [8], адміністратором електронної системи закупівель відповідно Порядку розміщення інформації про публічні закупівлі, затвердженого наказом Мінекономіки від 11 червня 2020 р. № 1082 [9], не реалізована можливість надання підтвердження відсутності підстав шляхом самостійного декларування представлених підстав в табл. 1.

Таблиця 1

Підтвердження відсутності підстав шляхом самостійного декларування в електронній системі закупівель відповідно до пункту 44 Особливостей

Підстави про відмову учаснику процедури закупівлі в участі у відкритих торгах відповідно до пункту 44 Особливостей	Можливість надання підтвердження відсутності підстав в електронній системі закупівель
1) замовник має незаперечні докази того, що учасник процедури закупівлі пропонує, дає або погоджується дати прямо чи опосередковано будь-якій службовій (посадовій) особі замовника, іншого державного органу винагороду в будь-якій формі (пропозиція щодо наймання на роботу, цінна річ, послуга тощо) з метою вплинути на прийняття рішення щодо визначення переможця процедури закупівлі	не реалізована можливість надання підтвердження відсутності підстави шляхом самостійного декларування
7) тендерна пропозиція подана учасником процедури закупівлі, який є пов'язаною особою з іншими учасниками процедури закупівлі та/або з уповноваженою особою (особами), та/або з керівником замовника	не реалізована можливість надання підтвердження відсутності підстави шляхом самостійного декларування

Замовник приймає рішення про відмову учаснику процедури закупівлі в участі у відкритих торгах та зобов'язаний відхилити тендерну пропозицію учасника процедури закупівлі в разі відсутності підтвердження відсутності підстав, зазначених в пункті 44

Особливостей (крім абзацу чотирнадцятого), шляхом самостійного декларування відсутності таких підстав в електронній системі закупівель під час подання тендерної пропозиції [6]. Тому враховуючи вищевикладене рекомендуємо учаснику надати лист або довідку про відповідність підстав визначених пунктом 44 Особливостей у разі коли не реалізована можливість надання підтвердження відсутності підстав, встановлених пунктом 44 Особливостей, шляхом самостійного декларування таких підстав учасником в електронній системі закупівель.

Таким чином, в роботі було досліджено особливості здійснення публічних закупівель в умовах воєнного стану, виявлені невідповідності щодо можливості надання підтвердження відсутності підстав шляхом самостійного декларування в електронній системі закупівель відповідно до пункту 44 Особливостей, сформовані рекомендації щодо усунення цих невідповідностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Піроженко Н. В. Технологія «тайм-менеджмент» як інструмент часової організації професійної діяльності членів тендерних комітетів. Публічне управління та митне адміністрування. 2020. № 3 (26). URL: <http://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2020/3/11.pdf/> (Дата звернення 09.05.2023)
2. Про публічні закупівлі: Закон України від 25 грудня 2015 року № 922-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення 09.05.2023 р.)
3. Кобильнік Д.А. Відкриті торги як процедура здійснення публічних закупівель. Право та інновації. 2019. № 4 (28). С. 68-73.
4. Лаговська О., Легенчук С, Свірко С. Державні закупівлі в Україні: аналіз переваг і недоліків. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2021. Вип. 2(49). С. 56-60.
5. Галушак М.П., Галушак О.Я., Гарасимчук Н.М. Реформа публічних закупівель в Україні як крок на шляху до євроінтеграції. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2018. Вип. 1 (12). С. 59-66.
6. Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.2022 року № 1178 / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF?find=1&text=%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BB%D1%96%D0%BA+#w1_3 (дата звернення 09.05.2023 р.)
7. Державне підприємство «ПРОЗОППО». URL: https://prozorro.gov.ua/search/tender?proc_type=aboveThreshold&status=complete (дата звернення 09.05.2023 р.)
8. Про веб-портал Уповноваженого органу з питань закупівель наказ Мінекономіки від 07.04.2020 № 648 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0648915-20#Text> (дата звернення 09.05.2023 р.)
9. Про затвердження Порядку розміщення інформації про публічні закупівлі наказом Мінекономіки від 11 червня 2020 р. № 1082 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0610-20#Text> (дата звернення 09.05.2023 р.)